

УДК 373.3.064.1.018.43:376

DOI: 10.31652/2412-1142-2022-64-117-126

Любчак Людмила Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID: 0000-0002-2330-2998
liavin@ukr.net

Демченко Олена Петрівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID: 0000-0001-5975-4470
d_olena_pr@ukr.net

Комарівська Надія Олегівна

кандидат філологічних наук, доцент кафедри початкової освіти
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID: 0000-0002-9538-4
n.komarivska@gmail.com

ПАРТНЕРСТВО УЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З БАТЬКАМИ В ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Анотація. У статті обґрунтовано важливість налагодження партнерської взаємодії між учителем початкової школи та батьками учнів з особливими освітніми потребами. Підкреслено, що в умовах дистанційного навчання до організації освітнього процесу мають бути залучені всі члени команди психолого-педагогічного супроводу дитини, які реалізують індивідуальну програму її розвитку. З'ясовано основні проблеми в забезпеченні інтерактивної взаємодії учнів з особливими освітніми проблемами на різних етапах навчання й самостійної роботи з матеріалами інформаційної мережі. Визначено роль сучасних електронних освітніх ресурсів у розв'язанні завдань освіти та соціалізації дітей з особливими освітніми потребами (ООП). З'ясовано принципи організації навчання дітей з ООП (інтерактивності, диференціації, пластичності, індивідуального підходу), які мають враховувати педагоги й батьки в процесі дистанційного навчання. Обґрунтовано умови успішної організації дистанційного навчання учнів з особливими освітніми потребами. Визначено роль учителя, асистента вчителя та батьків в організації дистанційного навчання учнів з ООП. Представлено практичні поради щодо організації спілкування вчителя початкової школи / асистента вчителя з батьками в розв'язанні конфліктних ситуацій з використанням партнерської моделі побудови взаємин. Наведено приклади розв'язання конфліктних ситуацій з використанням структури «Я-повідомлення». Для налагодження партнерської взаємодії педагога та батьків в організації освітнього процесу учнів з ООП в межах дистанційного навчання запропоновано форми онлайн комунікації. Презентовано досвід використання цифрових технологій, в якому інтегровано можливості онлайн сервісів та індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами.

Ключові слова: учитель початкової школи; партнерство; партнерська взаємодія з батьками; дистанційне навчання; діти з особливими освітніми потребами; інформаційно-комунікаційні технології.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Розв'язання проблем вітчизняної системи освіти виправдано розпочалось із її основоположної ланки – початкової освіти. Після прийняття Концепції Нової української школи (2016), одним з ключових компонентів якої є педагогіка

партнерства, з'явився простір освітніх можливостей для всіх без виключення учнів. Розвиток здібностей, талантів і можливостей кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками є найважливішою місією нової школи. «В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками. Учні, батьки та вчителі, об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними та зацікавленими односторонніми, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат» [1, с. 14]. Отже, важливою умовою ефективної діяльності сучасного закладу загальної середньої освіти є організація освітнього процесу на засадах партнерства між усіма його учасниками.

У Законі України «Про освіту» (2019) інклюзивне навчання визначається як «система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників» [2]. Сучасні заклади освіти мають створити для всіх учнів без виключення відповідний освітній простір, який сприятиме розвитку кожної дитини й мотивації її до навчання. Нове освітнє середовище має бути оснащене новими ІТ-технологіями, мультимедійними засобами навчання для проведення цікавих досліджень, оптимізації управлінських процесів, розширення можливостей педагога та учнів. Актуальним для початкової школи є питання створення інклюзивного освітнього середовища, яке згідно Закону «Про освіту» є сукупністю умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей [2]. Згідно даного закону батьки мають широкі можливості для впливу на перебіг освітнього процесу, на побудову й реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії власної дитини. У батьків молодших школярів з'явилася можливість активно долучатися до всіх процесів, які відбуваються в закладі освіти.

Стаття 7 Закону України «Про повну загальну середню освіту» (2020) гарантує право на здобуття повної загальної середньої освіти всім особам незалежно від віку, статі, раси, кольору шкіри, стану здоров'я, інвалідності, особливих освітніх потреб, громадянства, національності, політичних, релігійних чи інших переконань, місця проживання, мови спілкування, походження, сімейного, соціального та майнового стану, складних життєвих обставин, наявності судимості, а також інших обставин та ознак [3]. Учитель початкової школи у тісній співпраці з батьками має забезпечити таку організацію освітнього процесу, яка б сприяла створенню умов для успішної самореалізації дитини з ООП, її особистісного зростання, розвитку мотивації учіння, збереженню фізичного й психічного здоров'я, соціальної адаптації учня.

Проблема партнерства закладу освіти та сім'ї учня набуває ще більшої значущості й ваги в новій та складній суспільній ситуації, пов'язаній із загостренням сімейних проблем різного характеру, посиленням тенденції самоусунення батьків від забезпечення умов для виховання й особистісного розвитку дітей, наявністю суперечності між вимогами школи та сім'ї. Окремим й не менш значущим чинником вирішення проблеми забезпечення партнерства між закладом освіти та родиною учня є необхідність міцної співпраці усіх суб'єктів освітнього процесу в умовах дистанційного навчання, обумовленого пандемією.

Ряд науковців визначають, що важливою складовою освітнього процесу є налагодження ефективної комунікації між учителями, батьками та учнями. Але в умовах дистанційного навчання цей процес є більш складним та «характеризується спеціальними особливостями, оскільки породжений необхідністю спільної діяльності, прийняття та розуміння інших у віртуальному просторі» [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки з'явилося низка досліджень щодо організації партнерської взаємодії між школою та сім'єю в умовах Нової української школи (Н. Баршовець, Т. Водолазька, Л. Заграйчук, К. Зелінська, Н. Іванець, Г. Стрільчик, Т. Яров та ін.). Сутність педагогіки партнерства визначається науковцями як демократичне та гуманне ставлення до дитини, забезпечення їй права на вибір, на власну гідність, на

повагу, права бути такою, якою вона є, а не якою, як її хоче бачити вчитель чи батьки [5]. Ми вважаємо, що активне залучення батьків до організації освітнього процесу, тісна співпраця вчителя початкової школи з сім'єю учня сприятиме не лише інтелектуальному та емоційному розвитку дитини, а й її соціальній активності.

Особливої важливості набуває проблема налагодження партнерської взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу в умовах дистанційного навчання, коли вчителі й учні не мають можливості бути поруч. Останнім часом науковці розкривають важливі теоретичні та методичні аспекти проблеми організації дистанційного навчання (А. Анісімов, С. Вітвицька, В. Кухаренко, Е. Полат, А. Петров, О. Тищенко та ін.). Щоб зробити процес навчання для молодших школярів радісним, – стверджує О. Сиса, – учитель початкових класів повинен активно співпрацювати з батьками учнів, використовуючи в роботі з ними також й інтерактивні форми роботи, що дасть можливість батькам побачити проблему очима дитини [6].

Процес навчання молодших школярів з особливими освітніми потребами в умовах дистанційного навчання може бути ефективним за умови створення для них комфортного середовища. Результати досліджень науковців засвідчують, що всебічний розвиток дітей з психофізичними вадами прямо залежить «від позитивного ставлення до них, їх розуміння і прийняття педагогами, батьками і здоровими дітьми» [7, с. 61]. Отже, однією з важливих умов розв'язання проблем інклюзивної освіти є створення сприятливого соціального середовища, яке передбачає позитивне ставлення та використання прийомів адекватної взаємодії здорових учнів, учителя / асистента вчителя, батьків та інших значимих дорослих до дітей з ООП, забезпечення необхідним інструментарієм для розвитку цифрової компетентності дітей та їх батьків.

Принципово важливий напрям у контексті започаткування інклюзивного навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку, на думку А. Колупасової, належить роботі з батьками – людьми, які є в найближчому оточенні таких дітей, і водночас, мають стати далеко не другорядними членами навчального процесу. «Батьки є привілейованими партнерами стосовно особливих освітніх потреб їхніх дітей, хоча і самі потребують різнобічної підтримки. Учителі давно усвідомлювали значення участі батьків у житті школи, однак родини й надалі мають визначальний вплив на дітей упродовж усього їхнього навчання. Отже, пошуки відповідних способів забезпечення участі та співпраці батьків зі школою залишаються в школах потрібним та непростим завданням, яке набуває особливої ваги в школах інклюзивних [8, с. 185].

Мета статті: розкрити особливості партнерської взаємодії вчителя початкової школи / асистента вчителя з батьками в умовах дистанційного навчання.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дистанційне навчання передбачає таку форму організації освітнього процесу, у якій використовуються ІКТ, які забезпечують інтерактивну взаємодію учнів і здобувачів освіти на різних етапах навчання й самостійну роботу учнів з матеріалами інформаційної мережі. Із введенням дистанційного / змішаного навчання відбулися суттєві зміни і в організації освітнього процесу учнів з особливими освітніми потребами (ООП). З переходом на таку форму організації навчання сім'ї, які виховують «особливих» учнів, зіткнулися із великою кількістю проблем. Серед них найвагомішими є:

- відсутність якісної техніки та потужного інтернету для нової незвичної форми навчання;
- зміна режиму дня сім'ї, коли уроки відбуваються зранку, а виконання домашніх завдань – увечері;
- відсутність можливості здійснення прогулянок, відвідування розвивальних центрів, ігрових майданчиків тощо;

- перебування в емоційно-напруженій атмосфері, неможливість бачитися з близькими і значимими для дитини людьми;
- буденність проведення кожного дня та закритість сімейного простору.

Роль батьків в організації дистанційного навчання дітей з ООП є визначальною, адже більшість занять проводяться за їх присутності, в одному просторі. Батьки в таких умовах стають посередниками між учителем / асистентом учителя та дитиною. Партнерство педагога з батьками у такому випадку стає необхідною умовою успішного навчання та соціалізації дитини з ООП.

Специфіка організації дистанційного навчання дітей з ООП полягає в тому, що до нього мають бути залучені всі члени команди психолого-педагогічного супроводу дитини, які реалізують індивідуальну програму її розвитку. Як педагоги, так і батьки в процесі дистанційного навчання мають враховувати принципи організації навчання дітей з ООП, зокрема:

- принцип інтерактивності, який передбачає наявність систематичних контактів усіх учасників освітнього процесу за допомогою створеного інформаційного середовища;
- принцип диференціації – врахування можливостей кожного учня, використання технологій різнорівневого навчання;
- принцип індивідуального підходу – врахування форми складності порушень кожної дитини з ООП та налагодження відповідної комунікації із врахуванням можливостей спілкування дитини;
- принцип пластичності – організація процесу навчання з урахуванням індивідуального темпу засвоєння знань, формування умінь та навичок учня.

Для реалізації індивідуальної програми розвитку кожного учня з ООП в умовах дистанційного навчання всім членам команди психолого-педагогічного супроводу дитини необхідно діяти злагоджено і створити певні умови для організації її успішного навчання, зокрема:

- забезпечити дитину якісними пристроями для відвідування онлайн-уроків;
- подбати про наявність у дитини додаткових матеріалів та засобів з окремих навчальних предметів;
- здійснювати постійний зворотний зв'язок, організовувати систематичний моніторинг виконаних завдань;
- окрім уроків, періодично проводити з учнями корекційно-розвивальні онлайн-заняття;
- систематично консультувати батьків та тісно взаємодіяти з ними задля вирішення освітніх завдань.

Досить важливо для успішного навчання дітей з ООП в умовах дистанційного навчання забезпечити доступність необхідного навчального контенту, який вирізняється простотою у використанні, а також має комплексний характер. З допомогою батьків педагог може успішно визначати рекомендоване навантаження для дитини. Адже саме батьки мають змогу спостерігати за станом адаптації дитини до навчальних умов, нового режиму дня, за рівнем тривожності та емоційних реакцій дитини, за поведінкою учня в ситуаціях його включення в різні види діяльності. Тісна співпраця вчителя / асистента вчителя з сім'єю учня може здійснюватися у вигляді постійних консультацій батьків щодо визначення навантаження й розробки нового режиму на тиждень; щодо програми, нових тем, змісту завдань, за якими мають працювати учні; щодо організації улюблених видів діяльності дітей вдома тощо.

Досить великою є відповідальність самого вчителя в організації дистанційного навчання дітей з ООП. Його діяльність є різноплановою та потребує неабияких зусиль, адже він має періодично збирати всіх дітей на онлайн-уроки та залучати до спільної діяльності; розробляти систему уроків для дітей з ООП, враховуючи індивідуальні можливості кожного учня; створювати презентації вивчення нових тем для візуальної підтримки в засвоєнні матеріалу з різних навчальних предметів; продумувати та підбирати онлайн-інструменти для закріплення навчального матеріалу; подбати про наявність під час онлайн-занять наочного

матеріалу для показу в онлайн-форматі; вивчити можливості створення відеозанять з окремих тем для перегляду учнями та їх батьками.

Для успішного дистанційного навчання дітей з ООП від батьків вимагається створення спокійної емоційної атмосфери для сприйняття навчального матеріалу, допомога у виконанні завдань, а також підтримка учня в налагодженні комунікації з педагогом. Спільними зусиллями батьків та вчителів для успішного дистанційного навчання дитини має бути створено умови вільного доступу до навчальних матеріалів, чітких інструкцій щодо виконання завдань, а також регулярний зворотний зв'язок та обговорення досягнутих результатів. Якщо в класі є декілька дітей з ООП, то вчителю початкових класів не обійтись без допомоги асистента, який:

- здійснює постійну допомогу батькам дитини з ООП – проводить консультації з виконання навчальних завдань, допомагає під час проведення онлайн-занять;
- спільно з учителем розробляє систему індивідуальних завдань з теми уроку, бере активну участь у підготовці до уроку;
- робить запис онлайн-уроку (відеоурок) для всіх дітей;
- спостерігає за роботою дітей, здійснює аналіз їх діяльності, модерує онлайн-урок;
- надає консультації батькам щодо використання окремих методів та прийомів роботи;
- веде необхідну документацію (індивідуальні картки на кожну дитину, індивідуальну програму розвитку учня тощо);
- адаптує навчальні завдання з окремих тем для дітей з ООП разом із вчителем та ін.

Для вчителя початкової школи важливо дотримуватись рекомендацій щодо навчального навантаження дітей з ООП в умовах дистанційного навчання. Воно визначається переважно індивідуально для кожного учня, але слід враховувати, що для дітей 1-2 класів має бути не більше 1-2 уроків на день, а для дітей 3-4 класів – не більше 2-3 уроків. Домашні завдання, як правило, учні виконують з батьками. Такі завдання для дітей з ООП зменшені за об'ємом, індивідуальні для кожної дитини, прості у виконанні, часто пов'язані з домашнім середовищем. Асистент вчителя, як правило, надає інструкцію батькам щодо виконання завдань та доступу й використання різних електронних матеріалів і ресурсів.

У налагодженні ефективного спілкування між учителем/асистентом учителя та батьками особливих учнів досить важливо усвідомити проблеми в чужому та власному мовленні, а також зрозуміти, що в мовленні інших ускладнює спілкування з ними. Для педагога значимою є позиція оволодіння партнерською моделлю побудови спілкування з батьками. Але цього можна досягти, якщо вчитель використовуватиме сповіщення як «Я-повідомлення» та недоліки й негативні прояви поведінки інших людей у спілкуванні буде сприймати як можливість виробляти в собі певні позитивні якості.

Співпраця вчителя/асистента вчителя з батьками буде ефективною за постійної підтримки та допомоги психолога, який може проводити онлайн-заняття з дітьми з ООП, індивідуальні онлайн-консультації як батьків, так і вчителів, супервізійні онлайн-зустрічі та ін. Досить часто виникають ситуації, коли вчитель сам звертається за допомогою до психолога для вирішення складних конфліктних ситуацій як з батьками, так і з учнями. Психолог виступає посередником у налагодженні ефективною взаємодії між учителем/асистентом вчителя, батьками та самими учнями.

У взаємодії з «особливими» учнями педагог стикається з рядом проблем освітнього та поведінкового характеру. Йому приходится досить часто контактувати з батьками учнів для вироблення спільної позиції в досягненні позитивних результатів навчання та поведінки дітей. Використання у спілкуванні з батьками «Ти-повідомлення» може перетворитись у звичну повсякденну форму спілкування обміну взаємних звинувачень та претензій. Тому педагогу необхідно оволодіти технологією «Я-повідомлення», усвідомити проблеми власного мовлення та спілкування.

Метою формулювання «Я-повідомлень» є вираження свого ставлення до будь-якої ситуації в оптимальній формі, адже воно передає іншій людині наше ставлення до певної ситуації, об'єкта без звинувачень і вимог. «Я-повідомлення» побудовано таким чином, щоб дати змогу висловити свою думку про конкретну ситуацію найефективніше, висловити своє побажання, не провокуючи захисної реакції у батьків. «Головна вимога до «Я-повідомлення» – його об'єктивність, тобто відсутність суб'єктивних або емоційно забарвлених висловлювань». І. А. Зязюн пропонує відповідну структуру «Я-повідомлення»: опис події, ваша реакція, бажаний вихід [9, с. 261].

Існує ряд вимог до «Я-повідомлення»:

- воно має бути «чистим», тобто педагогу слід уникати слів-подразників, не шукати винних, а бажаний результат не формулювати як вимогу;
- воно має бути чітким, а саме, педагогу потрібно викласти суть проблеми, уточнити, як ця ситуація вплине на оточуючих (які викликає почуття);
- бажаний результат не повинен бути конкретним, жорстко детермінованим, а має сприяти пошуку та розробці нових варіантів рішення.

Наведемо приклад розв'язання конфліктної ситуації з використанням технології «Я-повідомлення»:

Ситуація: «Сашко навчається в 3 класі. Він був переведений з паралельного класу через проблеми неуспішності та часті конфлікти з дітьми. Учитель паралельного класу, в якому два роки навчався Сашко, не змогла узгодити з батьками учня спільних позицій щодо навчання та виховання дитини. Сашкові важко утримувати увагу, особливо під час виконання колективних завдань. Під час написання диктанту в учня стався напад агресії, мама довго не могла його заспокоїти».

Мама звертається до вчителя з проханням врахувати особливості реакції дитини на стресову ситуацію. Відповідь учителя може бути різною, адже в його класі навчається двадцять вісім учнів, окрім Сашка, особливості яких також потрібно врахувати. Ми пропонуємо вчителю скористатися конструкцією формулювання «Я-повідомлення» та дати таку відповідь мамі Сашка: *«З появою Сашка в нашому класі я ловлю себе на думці, що й сама треную свою стриманість і вміння зосереджувати увагу. Цього вчу й усіх учнів нашого класу. Розумію, що йому дуже важко зосереджувати свою увагу в напружених ситуаціях. У більш спокійній атмосфері він не проявляє роздратування та агресії. Аби врахувати інтереси всіх учнів класу, пропоную Сашкові лише слухати текст диктанту, подумки виконуючи дане завдання. Домашнім завданням для нього буде написання диктанту під ваш супровід».*

Досить часто вчителі-практики висловлюють думку, що робота педагога з батьками учнів з особливими освітніми потребами є складною і напруженою. Вона потребує ретельної підготовки не лише в плані реалізації індивідуальної програми розвитку учня, а й в контексті способів налагодження етичних взаємин. Тому науковці відстоюють позицію, що партнерській взаємодії вчителя та батьків варто навчати майбутніх учителів ще на етапі вузівської підготовки.

До педагогічних умов успішної підготовки майбутніх учителів початкової школи у роботі з батьками учнів відносять: моделювання та апробацію на лабораторно-практичних заняттях навчальних дисциплін педагогічного циклу різних форм співпраці з батьками молодших школярів; виконання курсових та дипломних робіт з проблем сімейного виховання учнів молодшого шкільного віку, набуття досвіду використання методів науково-педагогічних досліджень у роботі з родиною; включення до переліку обов'язкових завдань з різних видів педагогічної практики таких, що передбачають активну співпрацю з сім'ями учнів [10; 11]. Хочемо відзначити, що в контексті дистанційного навчання важливою умовою участі батьків молодших школярів з ООП в освітньому процесі є їх обізнаність в інструментарії дистанційної освіти. Саме тому в закладах вищої освіти майбутні педагоги мають оволодіти різними формами онлайн комунікації, а згодом допомогти опанувати ними й батькам.

На сьогодні існує достатня кількість новітніх технологій, які допомагають педагогам в умовах дистанційного навчання досягти освітніх цілей. Уміле використання вчителем ІКТ стало однією з важливих умов ефективного навчання всіх без виключення учнів. У залежності від визначених освітніх завдань педагоги обирають відповідні інструменти для організації дистанційного навчання. Хочемо відзначити, що вибір дистанційних платформ або відкритих ресурсів також може залежати й від рівня підготовленості самих учнів та їх батьків до такої діяльності.

Досить часто сучасні вчителі в процесі дистанційного навчання використовують відеоконференції, які є популярним способом зв'язку й дозволяють проводити індивідуальні, групові та колективні заняття на відстані. Для проведення конференцій педагоги найчастіше користуються сервісами Zoom та Meet, які надають широкий діапазон можливостей для демонстрації презентацій, наочних матеріалів, що сприяє розвитку пізнавального інтересу молодших школярів, надає можливість тривалий час підтримувати увагу учнів тощо.

Популярною серед учителів початкових класів останнім часом стала платформа Google Classroom, яка дозволяє здійснювати онлайн навчання й забезпечує можливості отримання зворотного зв'язку з учнями – перегляду результатів виконання різного виду завдань з усіх навчальних предметів початкової школи, коментування й організації ефективного спілкування з учнями в режимі реального часу. Дана платформа надає можливість проведення тестування, що є цінним для організації підсумкового контролю, а також використання інших засобів оцінювання. Інколи спілкування вчителя з учнями відбувається шляхом публікацій педагогом певної інформації у своєму мережевому щоденнику (блогі), де учні мають можливість прочитати та прокоментувати розміщений матеріал.

Платформа Moodle є найбільш поширеною у світі, а останнім часом і в Україні, безкоштовною відкритою системою управління навчанням, віртуальним навчальним середовищем або просто платформою для навчання, яка надає можливість усім учасникам освітнього процесу великий набір інструментів для дистанційного навчання, забезпечує вчителю можливість подавати навчальний матеріал у різних формах (текст, презентація, відеоматеріал, веб-сторінка), здійснювати опитування й тестування школярів. А. Анісімов описує можливості даної системи, чітко прописує рекомендації зі створення навчальних курсів, формулює поради з використання засобів навчання системи Moodle [12].

Згідно положення про дистанційне навчання, затвердженого МОН України (2013), воно визначається і як окрема форма навчання, і як спосіб використання дистанційних технологій у традиційних формах навчання [13]. Використання системи навчання Moodle відкриває нові можливості для вчителів, учнів та їх батьків, дозволяє закладам загальної середньої освіти значно підвищувати ефективність освітнього процесу. Однак не всі навчальні заклади використовують дану платформу для організації дистанційного / змішаного навчання. Як наслідок – вчителі не володіють навичками її використання в освітньому процесі початкової школи.

У роботі з батьками вчителі початкової школи / асистенти вчителя часто використовують форум як онлайн майданчик для обговорення різноманітних проблемних питань, способів виконання навчальних завдань; чат як засіб оперативної комунікації в режимі реального часу для пізнавальної взаємодії; електронну пошту тощо. Популярними останнім часом для спілкування учителя / асистента вчителя з батьками стали соціальні мережі, служби обміну миттєвими повідомленнями та мобільні застосунки (наприклад, Viber), які дозволяють створювати закриті групи, спільноти та вести обговорення важливих проблем, які стосуються ефективної організації освітнього процесу.

Сучасні науковці відстоюють позицію, що використання ІКТ в освітньому процесі є одним із сучасних напрямів освіти, а мережева взаємодія з батьками підвищує якість надання освітніх послуг, сприяє розвитку цифрової компетентності учнів. Л. Загрійчук, Г. Стрільчик пропонують батькам створити добірку безпечних дитячих україномовних сайтів («Самоучка», «Левко», «Розвиток дитини», «Казкар», «Нашим діткам», «Читанка»,

«Пустунчик», «З любов'ю до дітей», «Небо», «Дітвора» та ін.), де дитина буде навчатися в грі. Зокрема, автори розкривають можливості «LearningApps.org» – онлайн-сервісу з великою базою завдань, розроблених учителями з різних країн для всіх предметів шкільної програми [14]. Для дітей з особливими освітніми потребами та їх батьків цікавим може бути сайт «Дитячий психолог», де можна знайти поради щодо вирішення великого спектру проблем, які виникають у взаємодії учителів, батьків і дітей.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, проблема впровадження педагогіки партнерства як одного з ключових положень Концепції «Нова українська школа» є актуальною для всіх учасників освітнього процесу. Аналіз ряду досліджень, які розкривають шляхи педагогічної взаємодії в системі досягнення балансу прав, обов'язків і відповідальності в трикутнику «дитина-педагог-батьки» засвідчує відсутність механізмів реалізації принципів педагогіки партнерства в становленні особистості молодшого школяра з особливими освітніми потребами в ситуації дистанційного / змішаного навчання.

В умовах дистанційного навчання дітей з ООП усі члени команди психолого-педагогічного супроводу дитини, які реалізують індивідуальну програму її розвитку, мають враховувати принципи навчання дітей з ООП, організаційно-педагогічні умови їх успішного навчання та ін. У вирішенні конфліктних ситуацій педагогу пропонуємо оволодіти технологією «Я-повідомлення», яке не провокує захисної реакції в батьків під час спілкування. Уважаємо, що партнерській взаємодії вчителя та батьків варто навчати майбутніх педагогів ще на етапі вузівської підготовки.

Особливий акцент нами зроблено на вмілому використанні вчителем ІКТ в організації дистанційної освіти дітей з ООП. Уважаємо за необхідне налагоджувати мережеву взаємодію з батьками, що значно сприятиме розвитку цифрової компетентності як учнів, так і батьків. У контексті дистанційного навчання важливою умовою участі батьків молодших школярів з ООП в освітньому процесі вважаємо їх обізнаність в інструментарії дистанційної освіти.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в проведенні моніторингу стану використання вчителями початкових класів цифрових платформ та відкритих ресурсів для організації дистанційного навчання молодших школярів, формулюванні методичних рекомендацій учителям / асистентам учителя щодо розвитку цифрової компетентності учнів з ООП та їх батьків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи (2016). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 09.11.2020).
- [2] Закон України «Про освіту» (2019). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
- [3] Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 08.11.2020).
- [4] Лотоцька А., Пасічник О. (2020). Організація дистанційного навчання в школі : методичні рекомендації. 71 с.
- [5] Іванець Н.В. (2019). Педагогіка партнерства як засіб формування мультикультурної компетентності в учнів початкової школи. Імідж сучасного педагога. Сер. Шкільна родина. № 4 (187). С. 88-93.
- [6] Сиса О. І. (2016). Взаємодія школи і сім'ї у вихованні та розвитку учнів початкових класів. Таврійський вісник освіти. № 4. С. 162-167.
- [7] Буйняк М. Г. (2016). Особливості співпраці вчителя інклюзивного класу з сім'ями учнів. Проблеми сучасної психології. Вип. 34. С. 59-68.
- [8] Колупаєва А.А. (2009). Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. К. : «Самміт-Книга». 272 с.
- [9] Педагогічна майстерність: підручник / І. А. Зязюн Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. К.: С ПД Богданова А. МЛ, 2008. 376 с.
- [10] Любчак Л.В. (2019). Педагогічні умови підготовки майбутніх педагогів до роботи з батьками молодших школярів у контексті ідей «Нової української школи». Нова українська школа в умовах викликів сучасності: зб. тез доповідей І Всеукраїнської науково-практичної конференції. Маріуполь: МДУ. С. 213-216.

- [11] Демченко О.П., Голюк О.А. (2020). Педагоги й батьки як партнери створення культурно-освітнього простору для розвитку обдарованості дітей. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. №2 (25). 2020. С.22-29.
- [12] Анисимов А.М. (2009). Работа в системе дистанционного обучения Moodle: учебное пособие. Харьков: ХНАГХ. 292 с.
- [13] Про затвердження Положення про дистанційне навчання: Міністерство освіти і науки України, наказ від 25 квітня 2013 р. № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (дата звернення: 08.11.2020)
- [14] Партнерська взаємодія вчителів і батьків у контексті Нової української школи : Метод. посіб. / за ред. Л. М. Загрійчук Г. Д. Стрільчик Івано-Франківськ, 2019. 279 с.

PARTNERSHIP OF PRIMARY SCHOOL TEACHER WITH PARENTS IN THE ORGANIZATION OF DISTANCE LEARNING FOR CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS

Liubchak Liudmyla Volodymyrivna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Primary Education, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-2330-2998
liavin@ukr.net

Demchenko Olena Petrivna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Primary Education, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID: 0000-0001-5975-4470
d_elena_pr@ukr.net

Komarivska Nadiia Olehivna

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the Department of Preschool and Primary Education, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University, Vinnytsia, Ukraine
ORCID ID: 0000-0002-9538-4
n.komarivska@gmail.com

Abstract. The article substantiates the importance of establishing a partnership between a primary school teacher and parents of students with special educational needs. It is emphasized that in the conditions of distance learning all members of the team of psychological and pedagogical support of the child, who implement the individual program of its development, should be involved in the organization of the educational process. The main problems in ensuring the interactive interaction of students with special educational needs at different stages of learning and independent work with the materials of the information network are identified. The role of modern electronic educational resources in solving problems of education and socialization of children with special educational needs is determined. The principles of organizing the education of children with special educational needs (interactivity, differentiation, plasticity, individual approach), which should be taken into account by teachers and parents in the process of distance learning. The conditions of successful organization of distance learning of students with special educational needs are substantiated. The role of the teacher, assistant teacher and parents in the organization of distance learning of students with special educational needs is determined. Presents practical advice on how to communicate with a primary school teacher / teacher's assistant and parents in resolving conflict situations using a partnership model. Examples of conflict resolution using the self-message structure are given. Forms of online communication have been proposed to establish a partnership between teachers and parents in the organization of the educational process of students with special educational needs within the framework of distance learning. The experience of using digital technologies is presented, which integrates the possibilities of online services and individual characteristics of children with special educational needs.

Key words: primary school teacher; partnership; partnership with parents; Distance Learning; children with special educational needs; information and communication technologies.

References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] The New Ukrainian School: Conceptual Principles of Secondary School Reform (2016). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (access date: 09.11.2020).
- [2] Law of Ukraine "On Education" (2019). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
- [3] Law of Ukraine "On Complete General Secondary Education" (2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (appeal data: 08.11.2020).
- [4] Lototska A., Pasichnyk O. (2020). Organization of distance learning at school: methodical, recommendations. 71 p. (in Ukrainian).
- [5] Ivanets N.V. (2019). Pedagogy of partnership as a means of forming multicultural competence in primary school students. The image of a modern teacher. Ser. School family. № 4 (187). Pp. 88-93. (in Ukrainian).
- [6] Sisa O.I. (2016). Interaction of school and family in the education and development of primary school students. Taurian Bulletin of Education. 2016. № 4. pp. 162-167. (in Ukrainian).
- [7] Buynyak M. G. (2016). Features of inclusive classroom teacher collaboration with student families. Problems of modern psychology. Vip. 34. pp. 59-68. (in Ukrainian).
- [8] Kolupaeva AA (2009). Inclusive education: realities and prospects: monograph. K. : "Summit Book". 272 s.
- [9] Pedagogical skills: a textbook / IA Zyazyun JI. V. Kramushchenko I.F. Krivonos and others; For the order. I.A. Zyazyun K. : S PD Bogdanova A. ML, 2008. 376 s. (in Ukrainian).
- [10] Lyubchak L.V. (2019). Pedagogical conditions of preparation of future teachers for work with parents of junior schoolchildren in the context of ideas of "New Ukrainian school". New Ukrainian school in the conditions of modern challenges: coll. abstracts of the I All-Ukrainian scientific-practical conference. Mariupol: Moscow State University. Pp. 213-216. (in Ukrainian).
- [11] Demchenko OP, Golyuk OA (2020). Teachers and parents as partners in creating a cultural and educational space for the development of children's talents. Pedagogical innovations: ideas, realities, perspectives. №2 (25). 2020. P.22-29. (in Ukrainian).
- [12] Anisimov A.M. (2009). Working in the distance learning system Moodle: a textbook. Kharkiv: KhNAGH. 292 s. (in Russian).
- [13] On approval of the Regulation on distance learning: Ministry of Education and Science of Ukraine, Order of April 25, 2013 № 466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text> (date of application: 08.11.2020). (in Ukrainian).
- [14] Partnership between teachers and parents in the context of the New Ukrainian School: Method. way. / for ed. LM Zagriychuk G.D. Strilchuk Ivano-Frankivsk, 2019. 279 p. (in Ukrainian).